

Krzysztof Dubicki

Uniwersytet Gdański

ORCID: 0000-0001-9390-5199

krzysztof@dubicki.org

Uprawa ziela konopi oraz jego dalsze przetwarzanie – kilka słów na temat prawidłowej kwalifikacji czynu

Przestępczość narkotykowa stanowi istotny problem społeczny, a ważną rolę w jej zwalczaniu odgrywa prawo karne. Przyjęta przez ustawodawcę polityka kryminalna obejmuje ściganie nie tylko czynów bezpośrednio godzących w dobro prawne, tzn. życie i zdrowie publiczne, którymi są wytwarzanie, udzielanie czy też wprowadzenia do obrotu środków odurzających, lecz penalizuje też zachowania „na przedpolu”, takie jak w szczególności uprawa konopi innych niż włókniste czy też samo posiadanie środków odurzających¹. W konsekwencji powyższego zabiegu legislacyjnego w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii² funkcjonuje znaczna liczba norm, których zakresy hipotez pozostają ze sobą w stosunku krzyżowania. Skutkiem tego w procesie subsumpcji stosunkowo często korzystamy z reguł wyłączania wielości ocen, zwanych również regułami operacyjnymi³. W ciągu ostatnich 20 lat obowiązywania NarkU w orzecznictwie wykształcone zostały zasady kwalifikowania najbardziej rozpowszechnionych zachowań i wydawać by się mogło, że utrzymana została spójność orzecznictwa na obszarze kraju. Jednak uważna analiza wypowiedzi sądów apelacyjnych na gruncie dość typowego stanu faktycznego, obejmującego uprawę ziela konopi oraz jego suszenie w celu uzyskania tzw. suszu konopi⁴, prowadzi do wniosku, że w praktyce orzeczniczej obserwujemy kilka konkurencyjnych stanowisk, zaś

¹ K. Tkaczyk-Romanowska, *Refleksje na temat art. 62 Ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii na tle karnoprawnym i konstytucyjnym*, „Ius Novum” 2021, nr 1, s. 48.

² T.J. Dz.U. z 2023 r., poz. 1939, dalej jako NarkU.

³ Szerzej na ten temat: W. Wolter, *Reguły wyłączania wielości ocen w prawie karnym*, Warszawa 1961, s. 9–10.

⁴ Należy w tym miejscu zaznaczyć, że aktualnie przepisy NarkU posługują się pojęciem „ziele konopi” zarówno w odniesieniu do rośliny i jej części, jak również do gotowego suszu uzyskanego w drodze przetworzenia roślin konopi, a zwanego potocznie suszem konopi, która to nazwa zostanie

upływ czasu nie doprowadził do zarysowania się jednej, dominującej tendencji orzeczniczej. Celem niniejszego artykułu jest zarówno ukazanie aktualnych stanowisk judykatury, jak również przedstawienie możliwych do przyjęcia rozwiązań, z każdorazowym uwzględnieniem okoliczności faktycznych.

Przestępstwo polegające na uprawie konopi innych niż włókniste zostało uregulowane w art. 63 ust. 1 i 3 NarkU, zaś w treści ust. 2 przywołanej normy penalizowane jest m.in. zbieranie ziela konopi. Już w tym miejscu nasuwają się pierwsze wątpliwości interpretacyjne dla kwalifikacji typowego zachowania, polegającego na uprawie ziela konopi, a następnie jego zbiorze. Orzecznictwo wydaje się skłaniać ku pogładowi o kumulatywnej kwalifikacji takiego czynu wypełniającego znamiona art. 63 ust. 1 lub 2 w zb. z ust. 3 NarkU w zw. z art. 11 § 2 Kodeksu karnego (dalej jako k.k.)⁵, zaś stanowisko to znajduje odzwierciedlenie w wypowiedziach doktryny⁶, podkreślającej zbliżone zagrożenie karą oraz wynikający z tego brak możliwości zastosowania konstrukcji czynu współkaranego. Warto dodać, że w praktyce dominuje stanowisko odmienne, przyjmujące, jak się wydaje, pomijalny zbieg przepisów z art. 63 ust. 1 lub 3 z art. 63 ust. 2 NarkU⁷, które – najczęściej bez jakiegokolwiek uzasadnienia – prezentowane jest w szeregu wyroków sądów powszechnych⁸.

Z kolei czyn polegający na wytwarzaniu z zebranego ziela konopi środka odurzającego w postaci suszu konopi uregulowany jest w treści art. 53 ust. 1 i 2 NarkU, przy czym podkreślenia wymaga, że kwalifikowane znamienie jego „znacznej ilości” stanowi zbrodnię zagrożoną karą pozbawienia wolności od lat 3 do lat 20.

Obie przywołane normy są stosunkowo często stosowane w praktyce orzeczniczej. Posiłkując się dostępną statystyką Ministerstwa Sprawiedliwości za lata 2016–2019⁹, odwołującą się do liczby wyroków skazujących, należy wskazać, że liczba skazań za czyny z art. 53 i 63 NarkU nie jest marginalna, co powinno uzasadniać przyjęcie hipotezy o stabilnej linii orzeczniczej w zakresie stosowania przywołanych przepisów. Jednakże pobieżna już analiza

przyjęta w niniejszym opracowaniu na potrzeby rozróżnienia dwóch odmiennych wytworów, odpowiednio uprawy i przetwarzania.

⁵ Wyrok SA w Krakowie z 25 kwietnia 2017 r., sygn. akt II AKa 23/17; wyrok SA we Wrocławiu z 12 grudnia 2018 r. sygn. akt II AKa 344/18.

⁶ M. Kulik, *Komentarz do niektórych przepisów ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii*, [w:] M. Mozgawa (red.), *Pozakodeksowe przestępstwa przeciwko zdrowiu. Komentarz*, Warszawa 2017, s. 686.

⁷ D. Zając, *Komentarz do wybranych przepisów ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii*, [w:] W. Górski (red.), *Przestępstwa narkotykowe i dopalacze. Komentarz*, Kraków 2017.

⁸ Por. wyrok SA w Białymstoku z 16 maja 2023 r., sygn. akt II AKa 75/23; wyrok SO w Poznaniu z 8 października 2020 r., sygn. akt III K 562/19; wyrok SA w Katowicach z 29 listopada 2018 r., sygn. akt II AKa 413/18.

⁹ Baza statystyczna Ministerstwa Sprawiedliwości: <https://isws.ms.gov.pl/pl/baza-statystyczna/> (data dostępu 5.03.2025).

treści aktualnych judykatów wskazuje na to, że istnieje szereg konkurencyjnych linii orzeczniczych, przyjmujących wykluczające się wręcz stanowiska. W niniejszym artykule autor przywołuje najczęściej stosowane rozwiązania, poddając je analizie z punktu widzenia zasady wykładni przepisów.

W pierwszej kolejności należy przywołać marginalne, choć występujące wciąż w orzecznictwie stanowisko, polegające na uznaniu, że prowadzenie w tym samym czasie i miejscu uprawy ziela konopi, a następnie ich suszenie stanowi dwa osobne, pozostające ze sobą w realnym zbiegu przestępstwa z art. 63 ust. 3 NarkU i art. 53 ust. 2 NarkU¹⁰. Koncepcja ta obarczona jest fundamentalną wadą, która zdaje się uchodzić z pola widzenia składów orzekających. Otóż nie jest możliwe uznanie, że w tym samym czasie i miejscu można dopuścić się dwóch czynów zabronionych, tym bardziej godzących w to samo dobro prawne, w ostateczności zaś każdorazowa analiza tego typu zachowań winna zawierać rozważania dotyczące zastosowania instytucji kumulatywnego zbiegu przepisów lub też odwołanie do konstrukcji czynu współkaranego, co niestety w przywołanych judykatach nie zostało dokonane.

Stanowisko autora znajduje oparcie w treści art. 11 § 1 k.k., wprowadzającego „zasadę zakazu multiplikacji przestępstw, wynikającej z multiplikacji ocen odnoszonych do tego samego czynu. Jeżeli w ocenie osoby trzeciej, bezstronnego obserwatora, zachowanie sprawcy przedstawia się jako jeden czyn (społeczny ogląd czynu), to tej jedności nie należy rozbijać na mniejsze elementy”¹¹. Przenosząc te dość abstrakcyjne wywody na płaszczyznę rzeczzonego zagadnienia, należy wskazać, że taki bezstronny obserwator, analizując zarzucane sprawcy zachowania polegające na jednoczesnej, odbywającej się w tym samym czasie i miejscu uprawie ziela konopi i jego suszenia, bezspornie doszedłby do wniosku, iż stanowi ono jedno społecznie istotne zachowanie, obejmujące prosty proces hodowli roślin. Mając powyższe na uwadze, należy przyjąć, że brak jest uzasadnienia dla przyjęcia koncepcji dwóch czynów pozostających ze sobą w realnym zbiegu.

Opierając się na tychże ustaleniach, warto przeanalizować możliwość kwalifikacji czynów z art. 63 ust. 3 NarkU oraz z art. 53 ust. 2 NarkU jako jednego czynu zabronionego wypełniającego znamiona dwóch przepisów (tzw. kumulatywnego zbiegu przepisów).

Stanowisko takie przyjął Sąd Apelacyjny w Gdańsku w wyroku z 4 października 2022 r.¹², wskazując, że suszenie uprzednio wyhodowanych konopi stanowi jeden czyn zabroniony z art. 63 ust. 3 NarkU w zb. z art. 53 ust. 2 NarkU w zw. z art. 11 § 2 k.k. i zostało ono przejęte przez Sąd Apelacyjny

¹⁰ M.in. wyrok SA we Wrocławiu z 12 września 2012 r., sygn. akt II AKa 240/12; wyrok SO w Gdańsku z 4 października 2022 r., sygn. akt IV K 35/20.

¹¹ Wyrok SA w Katowicach z 4 lipca 2019 r., sygn. akt II AKa 70/19.

¹² Wyrok SA w Gdańsku z 4 października 2022 r., sygn. akt II AKa 97/22.

we Wrocławiu w wyroku z 8 maja 2024 r.¹³ Dodatkowo, w opozycji do przywołanej wypowiedzi Sąd Apelacyjny we Wrocławiu z 12 września 2012 r., zakładającej istnienie realnego zbiegu przestępstw, celowe wydaje się podkreślenie wydanego jeszcze na gruncie poprzedniej ustawy wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie z 20 września 2005 r.¹⁴, wskazującego na istnienie kumulatywnego zbiegu przepisów w zw. z art. 11 § 2 k.k., co dodatkowo marginalizuje tezę o istnieniu realnego zbiegu przestępstw.

Pewną odmiennością charakteryzuje się kolejne stanowisko w orzecznictwie, przyjmujące zasadniczo istnienie kumulatywnego zbiegu przepisów z art. 63 ust. 3 NarkU w zb. z art. 53 ust. 2 NarkU, z tym jednak zastrzeżeniem, że zachowanie sprawcy stanowi czyn ciągły w rozumieniu art. 12 § 1 k.k. Takie zdanie wyraził m.in. Sąd Apelacyjny w Gdańsku w wyroku z 24 maja 2013 r.¹⁵, wskazując, że „jeśli działania polegające na uprawie konopi, a następnie wytwarzaniu z nich środka odurzającego, podjęte są ze z góry poświadczonym zamiarem, zachowanie takie należy uznać za jedno przestępstwo, wyczerpujące znamiona określone w przepisach art. 63 ust. 3 i art. 53 ust. 2 ustawy z 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii w zw. z art. 12 KK przy zastosowaniu art. 11 § 2 KK”.

Nie jest to jednak wyczerpująca lista występujących kwalifikacji prawnych, albowiem w orzecznictwie pojawiły się wypowiedzi sądów apelacyjnych wskazujące nie tylko na brak zbiegu przestępstw, lecz również i brak zbiegu przepisów. W szczególności przywołać należy wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 13 kwietnia 2022 r.¹⁶, w którym sąd ten wyeliminował z opisu czynu art. 63 NarkU, wskazując, że uprawa ziela konopi jest czynem współkaranym uprzednim w stosunku do jego przetwarzania w susz konopi. Podobne stanowisko zajął Sąd Apelacyjny w Łodzi w wyroku z 20 listopada 2020 r.¹⁷, również eliminując art. 63 NarkU z opisu zarzucanego czynu, z pozostawieniem jednak art. 12 k.k., wskazującego na popełnieniu przestępstwa z art. 53 NarkU w warunkach czynu ciągłego.

Mając na uwadze powyższe, należy przyjąć, że w orzecznictwie sądów powszechnych prezentowanych jest aktualnie pięć stanowisk dotyczących kwalifikowania zachowań, polegających na jednoczesnej uprawie i suszeniu ziela konopi, a więc wypełniających znamiona czynów z art. 63 i 53 NarkU. Przed przystąpieniem do dalszej ich analizy koniecznym jest przedstawienie stanowiska doktryny prawa karnego.

Pierwsze z prezentowanych w piśmiennictwie stanowisk opowiada się za potraktowaniem uprawy i zbierania ziela konopi jako czynu współkaranego,

¹³ Wyrok SA we Wrocławiu z 8 maja 2024 r., sygn. akt II Aka 161/23.

¹⁴ Wyrok SA w Lublinie z 20 września 2005 r., sygn. akt II Aka 216/05.

¹⁵ Wyrok SA w Gdańsku z 24 maja 2013 r., sygn. akt II Aka 141/13.

¹⁶ Wyrok SA w Warszawie z 13 kwietnia 2022 r., sygn. akt II Aka 501/21.

¹⁷ Wyrok SA w Łodzi z 20 listopada 2020 r., sygn. akt II Aka 71/20.

przy czym trzeba odnotować w tym zbiorze zarówno pogląd przeważający, opowiadający się za uznaniem uprawy ziela konopi jako czynu współkaranego uprzedniego względem przetwarzania go w susz konopi,¹⁸ jak również dość odosobnioną wypowiedź, zgodnie z którą przetwarzanie ziela konopi w susz konopi stanowi czyn współkarany następczy względem samej uprawy¹⁹. Zdaniem autorów w takiej sytuacji „nie można stosować ani konstrukcji czynu ciągłego, ani kumulatywnej kwalifikacji prawnej, która jest zastrzeżona dla tego samego czynu, a nie dla wielu różnych czynów, które składają się na dwa różne typy przestępstw, popełnione w odległym od siebie czasie”²⁰.

Drugi pogląd prezentuje Bartłomiej Gadecki²¹, który – wskazując na istnienie pięciu różnych sposobów zakwalifikowania zachowań polegających na uprawie i wytwarzaniu z nich środka odurzającego – wydaje się opowiadać za kwalifikacją kumulatywną z art. 11 § 2 k.k. przy zastosowaniu konstrukcji czynu ciągłego z art. 12 k.k.

Z kolei Marek Kulik²², oceniając wzajemny zakres norm z art. 53 i 63 NarkU, wskazuje na możliwość uznania w wielu przypadkach uprawy konopi jako czynu współkaranego uprzedniego, zauważając – w wyjątkowych okolicznościach – możliwość przyjęcia konstrukcji realnego zbiegu przestępstw.

Należy więc przyjąć, że wypowiedzi przedstawicieli doktryny nie pozwalają na przyjęcie jednego stanowiska za dominujące, co stanowi podstawę do podjęcia dalszych rozważań nad problemami związanymi z właściwą kwalifikacją opisanych czynów. W tym miejscu konieczne jest podjęcie próby redukcji konkurencyjnych propozycji. Pierwszym krokiem winno być porzucenie koncepcji dwóch czynów pozostających ze sobą w zbiegu realnym, podlegających osobnej ocenie i ewentualnej karze łącznej. Zasadniczo celem osoby uprawiającej ziele konopi jest albo jego dalsze zbycie, albo też uzyskanie suszu konopi poprzez suszenie i dalsze zabiegi. Bezsprzecznie powzięcie zamiaru odnoszącego się do tych zachowań następuje na początku całego procesu, zaś czynności związane z suszeniem i rozdrabnianiem podejmowane są najczęściej równolegle z samą uprawą. Jak zostało podkreślone na wstępie, tylko w wyjątkowych sytuacjach można przyjąć, że uprawa i wytwarzanie substancji odurzającej z marihuany będą stanowić dwa odrębne czyny. Warto w tym miejscu nadmienić, że przyjęcie realnego zbiegu przestępstw znacznie pogarsza sytuację prawną sprawców przetwarzających ziele konopi w susz konopi w stosunku do sprawców wytwarzających

¹⁸ Tak m.in.: V. Konarska-Wrzosek, [w:] M. Bojarski (red.), *Prawo karne wojskowe, skarbowe i pozakodeksowe*, seria: System Prawa Karnego, t. 11, Warszawa 2014, s. 469 oraz M. Kulik, op. cit., s. 686.

¹⁹ D. Zając, op. cit.

²⁰ V. Konarska-Wrzosek, [w:] M. Bojarski (red.), op. cit., s. 459.

²¹ J. Karnat, B. Gadecki, *Przepisy karne ustawy o zapobieganiu narkomanii. Komentarz*, 2024, Legalis.

²² M. Kulik, op. cit., s. 571.

z prekursorów bardziej szkodliwe społecznie narkotyki (np. amfetaminę), albowiem w takim przypadku orzecznictwo bezspornie traktuje nabywanie i posiadanie samych prekursorów jako czyn współkarany uprzedni²³.

Przyjęcie takiego stanowiska pozwala na wyodrębnienie czterech konkurencyjnych możliwości, dopuszczających przyjęcie kumulatywnego zbiegu przepisów w warunkach czynu ciągłego lub bez tej konstrukcji oraz opowiadających się za przyjęciem uprawy konopi jako czynu współkaranego dla przestępstwa wytwarzania środka odurzającego, również kwalifikowanego znów jako czyn ciągły lub z pominięciem regulacji z art. 12 k.k. Jak widać, przesądzenie o celowości bądź niecelowości stosowania konstrukcji czynu ciągłego do kwalifikacji rozważanych zachowań pozwoli na dalszą redukcję potencjalnych rozwiązań.

W pierwszej kolejności należy zastrzec, że konstrukcja czynu ciągłego z art. 12 k.k. opiera się na założeniu, iż sprawca czynu zabronionego dopuszcza się – w wykonaniu z góry powziętego zamiaru i w krótkich odstępach czasu – dwóch lub więcej zachowań. Zdaniem Piotra Kardasa czyn ciągły, „identycznie jak w przypadku przestępstw wieloodmianowych, wieloczynowych lub złożonych, stanowi jednorazową realizację znamion tego typu czynu zabronionego (...)”²⁴. Innymi słowy zastosowanie art. 12 k.k. w procesie wykładni znamion prowadzi do przekształcenia typu określonego pierwotnie przez ustawodawcę jako „jednoczynowy” w przestępstwo „wieloczynowe”²⁵. Warto w tym miejscu postawić pytanie, czy przestępstwa uprawy konopi lub też wytwarzania z nich środków odurzających są już pierwotnie „wieloczynowe”, czy też cechy tej nabierają dopiero po zastosowaniu art. 12 k.k.?

Bezspornie przestępstwo z art. 63 ust. 1 i 3 NarkU polegające na uprawie ziela konopi ma charakter wieloczynowy. Jak trafnie zauważył Sąd Apelacyjny w Gdańsku w wyroku z 15 lutego 2017 r.²⁶, jego istota polega na popełnieniu „poszczególnych czynów w znaczeniu naturalnym, odpowiadających jednemu czynowi w znaczeniu prawnym”, zaś stanowisko to znalazło pełne odzwierciedlenie w wypowiedziach doktryny²⁷. Tak więc zasadne jest przyjęcie

²³ Tak m.in.: wyrok SA w Warszawie z 9 listopada 2017 r., sygn. akt II AKa 252/17; wyrok SA w Katowicach z 24 września 2015 r., sygn. akt II AKa 213/15; wyrok SA w Krakowie z 4 września 2013 r., sygn. akt II AKa 213/15.

²⁴ P. Kardas, [w:] W. Wróbel, A. Zoll (red.), *Kodeks karny. Część ogólna*, t. 1, cz. 1: *Komentarz do art. 1–52*, Warszawa 2016, s. 220.

²⁵ Ibidem.

²⁶ Wyrok SA w Gdańsku z 15 lutego 2017 r., sygn. akt II AKa 3/17. Należy odnotować stanowisko przeciwne SA w Krakowie, wyrażone w wyroku z 11 września 2019 r., sygn. akt II AKa 84/19, z głosem krytyczną B. Gadeckiego, *Uprawa konopi a wytworzenie środka odurzającego albo usiłowanie wytworzenia środka odurzającego. Głosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 11 września 2019 r., II AKa 84/19*, OSP 2024, Nr 5, s. 36.

²⁷ B. Kurzępa, [w:] W. Kotowski, A. Ważny, B. Kurzępa, *Ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii. Komentarz*, 2022, Lex; również: D. Zając, op. cit.; podobnie: B. Gadecki, op. cit., s. 36.

wniosku, że opis czynu z art. 63 ust. 1 i 3 NarkU nie powinien być uzupełniany normą z art. 12 k.k.

Zdecydowanie bardziej skomplikowana sytuacja występuje w przypadku czynu z art. 53 ust. 1 i 2 NarkU. Po pierwsze, dalszą ocenę przywołanej normy należy ograniczyć wyłącznie do czynności przetworzenia ziela konopi w celu uzyskania suszu konopi. Choć również w tym wypadku orzecznictwo wskazuje na wieloodmianowy i wieloczynowy charakter przestępstwa²⁸, to jednak podkreślany jest jego materialny charakter, pozwalający na przypisanie sprawstwa dopiero po przetworzeniu konopi i uzyskaniu docelowego produktu w postaci suszu²⁹. W kontrze do tego stanowiska pojawiło się wiele judykatów opierających się na wykładni słowa „wytwarza”, będącego czasownikiem w trybie niedokonanym i w czasie teraźniejszym, co prowadzić ma do wniosku formalnym charakterze czynu z art. 53 ust. 1 i 2 NarkU, a więc również o tym, że samo podjęcie czynności zmierzających do przetworzenia środka odurzającego świadczy już o dokonaniu czynu zabronionego³⁰. Stanowisko to wywodzone jest z historycznej wypowiedzi Sądu Najwyższego³¹, na gruncie której sąd ten uznał za czynności sprawcze nie tylko suszenie ziela konopi, lecz również jego przygotowanie do suszenia, jako „czynności zmierzające do uzyskania gotowego do użycia środka odurzającego”. Przyjmując więc drugie, jak się wydaje przeważające stanowisko rozszerzające zakres kryminalizacji czynu z art. 53 ust. 1 i 2 NarkU również na zachowania zmierzające do wytworzenia suszu konopi, trzeba konsekwentnie przyjąć tezę o jego wieloczynowym charakterze, albowiem zachowania sprawcze, często rozciągnięte na przestrzeni dni i tygodni nie stanowią usiłowania czynu zabronionego, jakim jest osiągnięcie efektu końcowego, lecz są elementami jednego czynu zabronionego. Takie zachowanie sprawcze trudno zatem kwalifikować jako działania w warunkach czynu ciągłego w rozumieniu art. 12 k.k.

Opierając się na powyższych ustaleniach, brak jest podstaw do przyjęcia twierdzenia, że w przypadku dokonania jednego czynu wypełniającego znamiona przepisów z art. 53 ust. 1 i 2 NarkU oraz art. 61 ust. 1 i 3 NarkU niezbędne jest jego zakwalifikowanie nie tylko w zw. z art. 11 § 2 k.k., lecz również jako czynu ciągłego z art. 12 kk. Przyjęciu takiego stanowiska

²⁸ Wyrok SA w Gdańsku z 21 lutego 2013 r., sygn. akt II AKa 18/13; wyrok SA w Poznaniu z 26 maja 2022 r., sygn. akt II AKa 286/21.

²⁹ Wyrok SA w Katowicach z 16 grudnia 2021 r., sygn. akt II AKa 275/21; wyrok SA w Warszawie z 17 grudnia 2019 r., sygn. akt II AKa 221/19.

³⁰ Wyrok SA w Katowicach z 31 stycznia 2020 r., sygn. akt II AKa 596/19; wyrok SA w Katowicach z 11 grudnia 2019 r., sygn. akt II AKa 573/19; wyrok SA we Wrocławiu z 25 kwietnia 2017 r., sygn. akt II AKa 23/17; wyrok SA w Warszawie z 24 lutego 2017 r., sygn. akt II AKa 414/16.

³¹ Postanowienie SN z 8 marca 2005 r., sygn. akt IV KK 14/05, którego zasadnicze tezy dotyczące znamion przestępstwa wytwarzania środka odurzającego zostały przywołane w kolejnych orzeczeniach SN, w szczególności zaś w postanowieniu z 30 marca 2022 r., sygn. akt III KO 14/22 czy też w postanowieniu z 14 marca 2018 r., sygn. akt IV KK 46/18.

sprzeciwia się trwały, wieloczynowy charakter przestępstw statutowanych przez oba pozostające w kumulatywnym zbiegu przepisy³². Leżące u ich podstaw zachowania sprawcze nie mogłyby przecież stanowić osobnych czynów zabronionych nawet przy braku instytucji czynu ciągłego. Stosowanie konstrukcji czynu ciągłego nie tylko wypacza prawidłową kwalifikację zachowań sprawczych, lecz dodatkowo pogarsza sytuację prawną samego sprawcy, co winno skłaniać sądy do wyjątkowo rozważnej analizy norm w procesie subsumpcji.

Końcowo należy zastrzec, że przedstawione wnioski mogłyby być odmienne w dwóch sytuacjach: po pierwsze, w przypadku przyjęcia koncepcji materialnego charakteru czynu z art. 53 ust. 1 i 2 NarkU, skutkującej uznaniem jego dokonania dopiero w chwili uzyskania gotowego suszu konopi (wówczas kilkukrotne przeprowadzenie procesu przetwarzania, podjęte ze z góry powziętym zamiarem, w krótkich odstępach czasu i każdorazowo zakończone uzyskaniem produktu końcowego mogłoby wypełniać znamiona jednego czynu ciągłego); po drugie, w sytuacji, w jakiej sprawca czynu z art. 63 NarkU zakończył uprawę i rozpoczął przetwarzanie ziela konopi w susz konopi, bez równoległego kontynuowania samej uprawy. Taka sytuacja musiałaby zostać oceniona przez pryzmat art. 12 k.k. lub z przyjęciem konstrukcji czynu współkaranego.

Przyjęcie wniosku zasadniczo o braku podstaw do stosowania konstrukcji czynu ciągłego do zachowania noszącego znamiona czynów z art. 63 i 53 NaruU pozwala na rozstrzygnięcie między kwalifikacją kumulatywną z art. 11 § 2 k.k. oraz przyjęciem koncepcji czynu współkaranego.

W przypadku podjęcia próby kwalifikacji uprawy ziela konopi z art. 63 NarkU jako czynu współkaranego uprzedniego dla przetwarzania środka odurzającego z art. 53 NarkU należy odwołać się do fundamentalnej wypowiedzi Sądu Najwyższego, określającej ten czyn jako „działania poprzedzające główny czyn przestępny (...), które, oceniane z osobna, mogłyby być uznane za odrębne przestępstwa, jednakże przy całościowej ocenie zdarzenia uznać je należy za skwitowane przez wymierzenie kary za przestępstwo główne”³³. Konkretyzując te wywoły na potrzeby niniejszego zagadnienia, należy więc ustalić, czy istnieje szczególna więź czasowa i sytuacyjna „o charakterze »środka do celu«, tworząca zwartą całość zachowania się sprawcy”³⁴. Kolejnym

³² Jak słusznie zauważył SA w Lublinie w wyroku z 27 marca 2012 r., sygn. akt II AKa 13/12, wydanym na gruncie przestępstwa ciągłego znęcania z art. 207 k.k., w przypadku przestępstw wieloczynowych „wielokrotność powtarzających się zachowań przestępczych, skierowanych na to samo dobro stanowi jedno przestępstwo wieloczynowe, do którego nie może mieć zastosowania konstrukcja przestępstwa (czynu) ciągłego, która dotyczy przestępstw jednorazowych”.

³³ Uchwała połączonych Izb Karnej i Wojskowej SN z 26 czerwca 1964 r., sygn. akt VI KO 57/63, OSNKW 1964, Nr 10, poz. 142

³⁴ Postanowienie SN z 19 stycznia 2021 r., sygn. akt II KK 363/20.

krokiem będzie ustalenie wyraźnej, choć niekoniecznie rażącej różnicy stopnia społecznej szkodliwości obu czynów³⁵, zaś dalsze, sporne przesłanki, takie jak tożsamość dobra prawnego podlegającego ochronie oraz tożsamość ewentualnie naruszonego dobra osobistego³⁶, można uznać odpowiednio za spełnioną i obojętną.

W przypadku ustalania więzi o charakterze „środka do celu” należy stanowczo zaznaczyć, że uprawa ziela konopi jest praktycznie wyłącznym środkiem dla osiągnięcia celu w postaci przetworzenia tego ziela w susz konopi. Między tymi zachowaniami zachodzi ścisły związek funkcjonalny, tym bardziej że uprawa i przetwarzanie odbywają się często równolegle, zaś zachowania sprawcze znamienne dla obu czynów wzajemnie się ze sobą przeplatają. Można więc przykładowo wyobrazić sobie sprawcę, który równolegle prowadzi uprawę ziela konopi i zbierając dojrzałe rośliny, dokonuje ich suszenia i rozdrabniania przy jednoczesnym stosowaniu zabiegów pielęgnacyjnych względem pozostałych roślin. Co istotne, owa więź znajduje często odzwierciedlenie w stawianych oskarżonym zarzutach, gdzie czas i miejsce popełnienia obu czynów są tożsame, ewentualnie zaś przetwarzanie ziela konopi w susz konopi jest ujęte wężiej.

Przechodząc do oceny społecznej szkodliwości obu czynów, należy wskazać, że sama uprawa ziela konopi w rozumieniu art. 63 NarkU skutkuje wytworzeniem środka odurzającego w sytuacji, w jakiej ziele to zawiera powyżej 0,3% kwasu delta-9-THC-2-karboksyłowego. Kolejne czynności związane z przetwarzaniem ziela konopi w susz konopi są nakierowane na zwiększenie zawartości substancji czynnej do kilku lub kilkunastu procent. Z tego punktu widzenia bezspornie wyższą szkodliwością będzie cechował się czyn polegający na przetwarzaniu wychodowanego ziela konopi w susz posiadający kilku czy nawet kilkunastokrotnie silniejsze właściwości odurzające.

Powyższe ustalenia powinny skłaniać do przyjęcia stanowiska o współkaraniem uprzednim charakterze zachowań polegających na uprawie ziela konopi w stosunku do jego dalszego przetwarzania w susz konopi. Jednakże takie ustalenia będą adekwatne dla sytuacji, w której przetworzeniu ulegnie odpowiednia ilość wyhodowanego ziela konopi, a więc gdy zachowania noszące znamiona czynu z art. 53 NarkU będą funkcjonalnie powiązane z jego wcześniejszą uprawą. Może jednak zaistnieć sytuacja, w której ilość przetworzonego suszu konopi będzie niewielka, z uwagi choćby na wcześniejsze ujawnienie nielegalnej wytwórni przez organa ścigania. Wówczas porównanie ilości ziela konopi uprawianego i przetwarzanego może prowadzić do wniosku, że jakościowa różnica między oboma produktami zostanie zniwelowana

³⁵ A. Marek, P. Gensikowski, *Konstrukcja czynów współtukananych i jej implikacje praktyczne*, „Prokuratura i Prawo” 2004, nr 10, s. 8–9.

³⁶ Ibidem, s. 9.

różnicą ilościową, w jakiej ilość uprawianego ziela konopi będzie – przykładowo – kilkunastokrotnie przekraczała ilość uzyskanego suszu konopi³⁷. Nie zostanie zatem spełniona przesłanka istotnej różnicy stopnia społecznej szkodliwości czynów, zaś do odpowiedniego ukazania kryminalnego bezprawia koniecznym wydaje się zastosowanie kwalifikacji kumulatywnej z art. 11 § 2, albowiem ładunek społecznej szkodliwości wynikający z faktu prowadzenia uprawy ziela konopi nie będzie istotnie niższy od tego, który wynika z przetworzenia proporcjonalnie niewielkiej ilości wyhodowanego ziela konopi w susz konopi.

Podsumowując, należy przyjąć, że zachowania polegające na jednoczesnym prowadzeniu uprawy ziela konopi oraz jego przetwarzaniem w susz konopi powinny być kwalifikowane kumulatywnie przy zastosowaniu art. 11 § 2 k.k. bądź też – w zależności od stanu faktycznego – uprawa ziela konopi winna być uznana za czyn współkarany uprzedni dla przetwarzania środka odurzającego, przy czym istotne znaczenie winien mieć wynik porównania ilości ziela uprawianego oraz przetwarzanego na susz konopi. Jednocześnie, zgodne stanowisko orzecznictwa w zakresie uznania czynu z art. 63 NarkU, za przestępstwo trwale, jak również dominujący pogląd uznający za takowe czyn z art. 53 NarkU, skłaniają ku przyjęciu tezy, że stosowanie konstrukcji czynu ciągłego z art. 12 k.k. nie znajdzie w tej sytuacji zastosowania.

Wykaz literatury

- Bojarski M. (red.), *Prawo karne wojskowe, skarbowe i pozakodeksowe*, seria: System Prawa Karnego, t. 11, C.H. Beck, Warszawa 2014.
- Gadecki B. *Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 11 września 2019 r. sygn. akt II AKa 84/19*, OSP 2024, Nr 5.
- Karnat J., Gadecki B. (red.), *Przepisy karne ustawy o zapobieganiu narkomanii. Komentarz*, 2024, Legalis.
- Kotowski W., Ważny A., Kurzępa B., *Ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii. Komentarz*, 2022, Lex.
- Kulik M., *Komentarz do niektórych przepisów ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii*, [w:] M. Mozgawa (red.), *Pozakodeksowe przestępstwa przeciwko zdrowiu. Komentarz*, Wolters Kluwer, Warszawa 2017.
- Marek A., Gensikowski P., *Konstrukcja czynów współkaranych i jej implikacje praktyczne*, „Prokuratura i Prawo” 2004, nr 10.
- Tkaczyk-Romanowska K., *Refleksje na temat art. 62 Ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii na tle karnoprawnym i konstytucyjnym*, „Ius Novum” 2021, nr 1.

³⁷ Choć obowiązujące normy prawne nie przewidują rozróżnienia między słabszymi i silniejszymi środkami odurzającymi, to jednak właściwości danego środka wprost przekładają się na ilość możliwych do uzyskania „porcji handlowych”, które z kolei stanowią jeden z głównych wyznaczników stopnia społecznej szkodliwości czynu. Por wyrok SA we Wrocławiu z 26 października 2022 r., sygn. akt II AKa 109/22.

- Wolter W., *Reguły wyłączania wielości ocen w prawie karnym*, PWN, Warszawa 1961.
- Wróbel W., Zoll A. (red.), *Kodeks karny. Część ogólna*, t. 1, cz. 1: *Komentarz do art. 1–52*, Wolters Kluwer, Warszawa 2016.
- Zajac D., *Komentarz do wybranych przepisów ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii*, [w:] W. Górski (red.), *Przestępstwa narkotykowe i dopalacze. Komentarz*, Krakowski Inst. Prawa Karnego, Kraków 2019.

Summary

The cultivation of cannabis and its further processing – a few words on the proper legal classification of the act

Keywords: criminal law, drug-related crime, concurrence of offences, concurrence of legal provisions, continuous act, co-punishable act.

Drug-related crime is a significant social issue, and criminal law plays a crucial role in combating it. The criminal policy adopted by the legislator encompasses not only the prosecution of acts that directly infringe upon legally protected interests, such as life and public health, such as the manufacture, distribution, or introduction of narcotic drugs into circulation, but also penalises preliminary acts, particularly the cultivation of non-fibrous cannabis or the mere possession of narcotic substances. As a result, the scope of legal norms criminalising these behaviours frequently overlaps, leading to difficulties in law enforcement. The aim of this article is to conduct a critical analysis of the body of case law developed under the Act on Counteracting Drug Addiction (ACDA), which has been in force for twenty years. The discrepancies in legal practice identified by the author have led to a detailed examination of the positions adopted by appellate courts. This analysis has resulted in the identification of five competing lines of judicial interpretation, which are then subjected to further scrutiny in light of substantive criminal law principles, taking into account doctrinal perspectives. In particular, arguments are presented to support the classification of offences under Articles 53 and 63 of the ACDA as continuous offences, which in principle excludes the possibility of treating them as part of a single continuous act – a view upheld in two of the identified judicial lines. Furthermore, a critical assessment is made of the possibility of recognising that the offences regulated by the aforementioned provisions constitute separate crimes in real concurrence. In light of the above, it is reasonable to conclude that the act of cultivating cannabis plants, as defined in Article 63 of the ACDA, should, with certain exceptions, be regarded as a co-punishable act concerning the offence under Article 53, which concerns the processing of cannabis plants into dried cannabis. Although this position is reflected in some appellate court rulings, the arguments presented in this article – rooted in fundamental

concepts of criminal law – should serve to further substantiate it. At the same time, it must be emphasised that there is no legal basis for classifying the analysed behaviours as forming part of a single continuous act, given the prior determination of their continuous nature.